

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag

Amersfoort, april 2020

Reactie Verslavingskunde Nederland

Op 30 maart 2020 is de Alcoholregeling voorgelegd ter consultatie.

De Alcoholregeling bevat onder meer regels over het hanteren van een leeftijdsverificatiesysteem bij de online of telefonische aankoop van alcoholhoudende drank en de kostendekkende tarieven die de nieuw op te richten Landelijke commissie sociale hygiëne in rekening zal mogen brengen.

Verslavingskunde Nederland heeft kennis genomen van de Alcoholregeling en van de bijbehorende Memorie van Toelichting. In reactie hierop wil Verslavingskunde Nederland graag het volgende opmerken.

Verbindingslokaliteit tussen slijtlokaliteit en neringruimte

In de Alcoholregeling worden de regels van het Besluit eisen inrichtingen Drank- en Horecawet overgenomen, voor zover die regels betrekking hebben op de verbindingslokaliteit tussen een slijtlokaliteit en een neringruimte.

Ten eerste vraagt Verslavingskunde Nederland zich af waarom deze regels in de Alcoholregeling worden opgenomen in plaats van in het Alcoholbesluit. Ten tweede wil Verslavingskunde Nederland nogmaals benadrukken het onbegrijpelijk te vinden dat de overige regels uit het Besluit eisen inrichtingen Drank- en Horecawet niet worden overgenomen. Deze regels hebben een belangrijke functie als het gaat om het beperken van het aantal verkooppunten van alcoholhoudende dranken en het waarborgen van de (sociale) veiligheid van bezoekers van horecagelegenheden. Het schrappen van deze regels is in strijd met de uitgangspunten van het Nationaal Preventieakkoord. Verslavingskunde Nederland roept het kabinet op dit besluit te herzien.

Leeftijdsverificatie

In de Alcoholregeling worden eisen gesteld aan het leeftijdsverificatiesysteem dat een verkoper of aanbieder van alcoholhoudende drank bij verkoop op afstand moet hanteren om op het tijdstip van de aankoop vast te stellen dat de koper de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. Op het eerste gezicht lijkt het heel wat.

Zo staat in artikel 6 van de Alcoholregeling:

“een leeftijdsverificatiesysteem als bedoeld in artikel 20a, eerste lid, onderdeel a, van de wet, stelt bij iedere aankoop voor het sluiten van de verkoopovereenkomst, vast dat de koper de leeftijd van achttien jaren heeft bereikt”.

De eerste opmerking bij dit artikel is dat een leeftijdsverificatiesysteem niet vast kan stellen dat de koper de leeftijd van achttien jaren heeft bereikt. Dat is technisch gezien onmogelijk. Leeftijdsverificatie dient bij voorkeur door een natuurlijk persoon te geschieden. Alleen dan is er voldoende zekerheid en kan fraude worden voorkomen.¹ Wat eventueel wel zou kunnen is:

“met een leeftijdsverificatiesysteem als bedoeld in artikel 20a, eerste lid, onderdeel a, van de wet, wordt bij iedere aankoop voorafgaand aan het sluiten van de verkoopovereenkomst vastgesteld dat de koper de leeftijd van achttien jaren heeft bereikt”.

De tweede opmerking bij dit artikel is dat het volstrekt onmogelijk is om aan dit artikel – en daarmee aan artikel 20a van de wet – te voldoen. Er bestaat immers geen leeftijdsverificatiesysteem dat vaststelt (of waarmee wordt vastgesteld) dat de koper de leeftijd van achttien jaren heeft bereikt.² Volgens de Memorie van Toelichting hebben zowel de NVWA als de geraadpleegde ondernemers hier expliciet op gewezen. Desondanks kiest het kabinet ervoor deze bepaling op te nemen in de Alcoholregeling, met een nogal wonderlijke toelichting.

“Dit leeftijdsverificatiesysteem bestaat uit een leeftijdsvraag bij iedere online of telefonische aankoop vóór afronding van het aankoopproces. Voor het beantwoorden van deze leeftijdsvraag wordt van de koper vereist dat hij actief een handeling bij de aankoop verricht. Onder een actieve handeling wordt bijvoorbeeld het aanvinken van zijn leeftijd of het doorgeven van zijn geboortedatum verstaan.” Het kabinet beschouwt “het systeem van de leeftijdsvraag als een nuttige eerste stap om de koper bewust te maken van het feit dat hij een leeftijdsgebonden product aanschaft en dus meerderjarig moet zijn.”

Kortom, met een “leeftijdsverificatiesysteem” hoeft volgens het kabinet niet op systematische wijze bij iedere aankoop voorafgaand aan het sluiten van de verkoopovereenkomst te worden vastgesteld dat de koper de leeftijd van achttien jaren heeft bereikt. Het hele “systeem” is niet meer dan het aanvinken van de leeftijd of het doorgeven van de geboortedatum. Deze toelichting staat lijnrecht tegenover hetgeen is bepaald in artikel 6 van de Alcoholregeling. Op grond van de Aanwijzingen voor de regelgeving is het niet toegestaan om een bij wet- en regelgeving vastgestelde norm te “repareren” door in de toelichting aan te geven dat eigenlijk het tegenovergestelde is bedoeld. In dat geval moet de wettelijke norm zelf worden aangepast.

¹ <https://www.trimbos.nl/aanbod/webwinkel/product/af1303-leeftijdsverificatie-in-het-vizier>

² <https://zoek.officiëlebevestigingen.nl/ah-tk-20122013-2856.html>

Als het kabinet artikel 6 van de Alcoholregeling niet aanpast, kan niet worden voldaan aan artikel 20a, tweede lid, waarin is bepaald dat

“Het is verboden alcoholhoudende drank te koop aan te bieden of te verstrekken in het kader van verkoop op afstand indien niet is voldaan aan het bepaalde krachtens het eerste lid.”

Evenmin kan worden voldaan aan artikel 20a, derde lid, waarin is aangegeven:

“Het is verboden om in het kader van verkoop op afstand van alcoholhoudende drank een verkoopovereenkomst te sluiten met een persoon van wie door middel van het leeftijdsverificatiesysteem als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, is vastgesteld dat deze de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt.”

De consequentie hiervan is dat de verkoop op afstand van alcoholhoudende drank op grond van de nieuwe Alcoholwet onmogelijk is, totdat er a) een leeftijdsverificatiesysteem op de markt komt dat voldoet aan artikel 6 van de Alcoholregeling, of b) het artikel is herzien.

De poging van het kabinet om een en ander via de toelichting te herstellen door te bepleiten dat een leeftijdsverificatiesysteem feitelijk niets meer voorstelt dan een NIX18 beeldmerk, vindt Verslavingskunde Nederland onacceptabel en de wetgever onwaardig. Hiermee handelt het kabinet in strijd met het rechtszekerheidsbeginsel. De bepaling is immers niet duidelijk én er kan niet aan worden voldaan. Verslavingskunde Nederland adviseert de Alcoholregeling en waar mogelijk de Alcoholwet op dit punt te herzien.

Toetsing

Het is Verslavingskunde Nederland opgevallen dat de Alcoholregeling wel bij individuele ondernemers is getoetst, maar dat de instellingen voor verslavingszorg en andere belangenorganisaties niet zijn betrokken bij het opstellen van de Alcoholregeling. Gelet op de vele risico's die zijn verbonden aan alcoholgebruik, 8,5% van de volwassen Nederlanders drinkt overmatig³, het feit dat er 82.000 mensen verslaafd zijn aan alcohol en dat alcoholgebruik volgens het RIVM enorme maatschappelijke kosten veroorzaakt is dat een gemiste kans.⁴

³ <https://www.volksgezondheinzorg.info/onderwerp/alcoholgebruik/cijfers-context/huidige-situatie#node-alcoholgebruik-volwassenen>

⁴ <https://www.rivm.nl/publicaties/maatschappelijke-kosten-baten-analyse-van-beleidsmaatregelen-om-alcoholgebruik-te>

Verslavingskunde Nederland roept het kabinet op om gebruik te maken van alle beschikbare expertise op dit gebied en de toetsing niet te beperken tot vijf wijnhandelaren, drie slijters en twee supermarktmanagers; partijen die allemaal een commercieel belang hebben bij de verkoop van alcohol.

Wellicht verklaart deze eenzijdige benadering waarom in de Memorie van Toelichting van het Alcoholregeling vooral aandacht is geschonken aan de gevolgen van het voorstel voor ondernemers, in plaats van aan de gevolgen voor de volksgezondheid en de maatschappij.

Conclusie

Waar het kabinet bij de coronacrisis zijn keuzes voornamelijk baseert op het beschermen van de gezondheid en er voor kiest het belang van de volksgezondheid te laten prevaleren boven het belang van de economie, lijkt er bij het alcoholbeleid eerder sprake van het tegenovergestelde.

Verslavingskunde Nederland heeft hier ten tijde van het opstellen van het Nationaal Preventieakkoord al nadrukkelijk op gewezen, maar ondanks alle beloften die destijds zijn gedaan door de staatssecretaris, laat hij bij de eerste de beste gelegenheid zien dat vooral het bedrijfsleven bepaalt wat er in de wet- en regelgeving moet komen te staan. Dat is wat Verslavingskunde Nederland betreft een zorgelijke en onwenselijke situatie.

Volgens het kabinet zijn de Alcoholwet en de onderhavige Alcoholregeling bedoeld om problematisch alcoholgebruik terug te dringen, conform de afspraken uit het Nationaal Preventieakkoord, maar als het voorstel in de praktijk alleen maar leidt tot onduidelijkheid en schijnveiligheid, dan is de voorgestelde wijziging wat Verslavingskunde Nederland betreft nog niet gereed en kan de Alcoholregeling beter worden herzien, met meer aandacht voor preventie en minder aandacht voor de belangen van de industrie.

Met vriendelijke groeten,

Walther Tibosch
Voorzitter Verslavingskunde Nederland